

วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา

ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2567 Vol. 6 No. 4 October-December 2024

PM 2.5

- ▶ **บทความรับเชิญ : ประเทศไทยกับการก้าวข้ามวิกฤต PM2.5**
โดย ธงชัย ขนานแก้ว
- ▶ **อิทธิพลของโครงการรับผิดชอบทางสังคมของภาคเอกชนต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเลของชุมชน
กรณีศึกษา โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเล**
โดย สรัญญา เตรรัตน์ และธีระ สืบเดชารักษ์
- ▶ **การศึกษากรอบคิดของนิสิตครูชั้นปีที่ 1 ในหลักสูตรการผลิตครูคู่ขนาน**
โดย วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง เอกพล โพธิ์จันทร์ สุรางคณา ตีปาละ และวรรณกร พรประเสริฐ
- ▶ **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายวิชาการ คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตภูเก็ต**
โดย สุดาร์ตน์ กุญพงษ์ กิษัมพร ทิพย์รองพล บงนุช หูเขียว และธงชัย สุธีรศักดิ์
- ▶ **ประเด็นทางวัฒนธรรมที่ต้องพิจารณาในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ:
แนวทางปฏิบัติสำหรับนักวิจัยใหม่**
โดย จำเนียร จวงตระกูล ลัดดาวัลย์ สำราญ ภคมน โทคะธีรกุล และสุรีย์พร สลับสี
- ▶ **การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา**
โดย เกศแก้ว คงคล้าย และนัชพล คงพันธ์
- ▶ **ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19: รัฐ อารมณ์ และการสร้างความรู้ลึก
ของการปรากฏอยู่ร่วมกัน**
โดย วิลาสินี พนานครทรัพย์
- ▶ **บทบาทวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในสภาวะภัยพิบัติ กรณีโรคโควิด-19**
โดย ปิ่นหทัย หนูนวล
- ▶ **ต้นทฤษฎีกิจกรรมเกณฑ์เวลาในทางปฏิบัติ: การให้บริการกายภาพบำบัด**
โดย วรรณิ เตโชโยธิน และธินกรลิตา เศรษฐพรนันท์

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หน่วยงานหลักในการให้บริการด้านการบริหารงานวิจัย
และดำเนินการวิจัยในนาม “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”

Quality Matters, Always

SCAN QR CODE

รายละเอียดเพิ่มเติม

TU-RAC

ขึ้นทะเบียนเป็นที่ปรึกษา กับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษา
สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง
เลขทะเบียนที่ปรึกษา 668 ระดับ 1

สาขา AG, ED, EG, EV, FI, HE, IN, PO, ICT, TO, TR, UD, WS, LW, QS, MID, PR, RE, MS

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (TU-RAC)

อาคารอเนกประสงค์ 1 ชั้น 7 เลขที่ 2 ถ.พระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ : 0-2613-3120-2, 0-2223-3757, 090-575-1066

E-mail : turac.project2022@gmail.com

<https://turac.tu.ac.th/>

Thammasat University Research and Consultancy Institute (TU-RAC)

บทบรรณาธิการ

“พ.ศ. 2567” นับเป็นปีที่ได้รับการระบุกันว่า เกิดพิบัติภัยรุนแรงที่สุดในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะภัยจากน้ำท่วม ทั้งมหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในภูมิภาคการท่องเที่ยวอย่างภาคเหนือในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แพร่ และน่าน มาจนถึงภาคใต้ตอนล่างในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ภาคใต้ตอนกลาง และตอนบนอย่างจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ระนอง และชุมพร ซึ่งภัยพิบัติดังกล่าว นับเป็นภัยธรรมชาติที่มนุษย์อย่างเราไม่สามารถที่จะเข้าไปควบคุมจัดการได้ง่ายนัก ในขณะที่ภัยจากมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ปี และมีที่ท่าที่จะรุนแรงมากขึ้นก็คือ ภัยจากปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} ที่เราสามารถจัดการได้ง่ายกว่าหากมีความเข้าใจ

ด้วยเหตุนี้วารสารสังคมวิจัยและพัฒนาฉบับสุดท้ายของปี จึงเริ่มต้นด้วยบทความรับเชิญของธงชัย ขนานแก้ว เรื่อง “ประเทศไทยกับการก้าวข้ามวิกฤต PM_{2.5}” ซึ่งผู้เขียนได้แสดงให้เห็นแหล่งที่มาของ PM_{2.5} และการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และหน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามไม่ใช่แต่ภาครัฐเท่านั้นที่มีหน้าที่ดังกล่าว แต่ยังรวมไปถึงภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนสำคัญในการดูแลสิ่งแวดล้อม โดยบทความของสร้อยญา เตรรัตน์ และธีระ สิ้นเดชารักษ์ เรื่อง “อิทธิพลของโครงการรับผิดชอบทางสังคมของภาคเอกชนต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเลของชุมชน กรณีศึกษา โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเล” ได้สะท้อนให้เห็นว่า โครงการรับผิดชอบต่อสังคมของภาคเอกชนนั้น ได้เข้าไปมีส่วนสำคัญในการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ทั้งนี้บุคคลอีกกลุ่มที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือ บุคลากรทางการศึกษา แม้ในวารสารฉบับนี้จะไม่ได้กล่าวถึงบทบาทในการดูแลสิ่งแวดล้อมของคนกลุ่มดังกล่าวโดยตรงก็ตาม แต่บทความในกลุ่มนี้ก็ได้แสดงให้เห็นถึง “เงื่อนไขบางประการ” ของบุคลากรทางการศึกษา ที่จะส่งผลต่อเด็ก เยาวชน และคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการดูแลสิ่งแวดล้อมต่อไป อาทิ เงื่อนไขในเรื่องของ “กรอบคิด” หรือกระบวนการทางความคิด ทักษะคิด และความเชื่อที่ส่งผลต่อวิธีการแสวงหาความสำเร็จ และการพัฒนาตนเอง ที่มีต่อการปรับตัวให้รับกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงในสังคมของครู จากบทความของวิลาวัลย์ โพธิ์ทอง และคณะ เรื่อง “การศึกษากรอบคิดของนิสิตครูชั้นปีที่ 1 ในหลักสูตรการผลิตครูคู่ขนาน”

เงื่อนไขด้านการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยเชิงคุณภาพที่จำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นด้านวัฒนธรรม ด้วยบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นที่จะต้องทำวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้สำหรับพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ได้แสดงให้เห็นในบทความของสุภารัตน์ ภู่งพงษ์ และคณะ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายวิชาการ คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต” และของจำเนียร จวงตระกูล และคณะ เรื่อง “ประเด็นทางวัฒนธรรมที่ต้องพิจารณาในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ: แนวทางปฏิบัติสำหรับนักวิจัยใหม่” อีกทั้งในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เงื่อนไขด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลภายใต้สังคมที่มีความแตกต่าง ดังที่ปรากฏในบทความของเกศแก้ว คงคล้าย และนันทพล คงพันธ์เรื่อง “การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา”

บทบรรณาธิการ

นอกจากภัยพิบัติที่เกิดจากภัยธรรมชาติอย่างอุทกภัย และภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์อย่างภัยจากฝุ่น
ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ภัยพิบัติจากการแพร่ระบาดของโรค โดยเฉพาะกรณีของโรคโควิด-19 ก็ทำให้เราเห็นถึง
ผลกระทบของการจัดการภัยพิบัติของภาครัฐที่ส่งผลต่อผู้คน อาทิ การควบคุมการเคลื่อนที่ข้ามแดน ดังที่ปรากฏใน
บทความของวิลาสินี พนานครทรัพย์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19:
รัฐ อารมณ์ และการสร้างความรู้สึกของการปรากฏอยู่ร่วมกัน” การทำหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ในสภาวะภัยพิบัติ
ภัยดังกล่าว ดังที่ปรากฏในบทความของปิ่นหทัย หนูนวล เรื่อง “บทบาทวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในสภาวะภัยพิบัติ
กรณีโรคโควิด-19”

นอกจากนี้เมื่อมีภัยพิบัติแล้ว ย่อมต้องมีผู้ที่เจ็บป่วยจากภัยดังกล่าว แม้บทความของ วรณี เตโชโยธิน
และรินทร์ลิตา เศรษฐาพรนันท์ เรื่อง “ต้นทุนฐานกิจกรรมเกณฑ์เวลาในทางปฏิบัติ: การให้บริการกายภาพบำบัด”
จะไม่ได้มีเนื้อหาใดที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ แต่บทความดังกล่าวก็ทำให้เราได้เห็นถึงความสำคัญของการคำนวณต้นทุนต่อ
หน่วยงานการให้บริการแก่ผู้ที่เจ็บป่วย ที่เราสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการให้บริการสาธารณสุขอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะ
การให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่เกิดภัยพิบัติ

จากเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้น กองบรรณาธิการวารสารสังคมวิจัยและพัฒนาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
วารสารสังคมวิจัยและพัฒนาในปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2567 นี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน
และหากมีข้อบกพร่องประการใด กองบรรณาธิการขออภัยมา ณ ที่นี้

ทรงชัย ทองปาน

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงชัย ทองปาน

บรรณาธิการวารสาร

สารบัญ

ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2567

- 01** ประเทศไทยกับการก้าวข้ามวิกฤต PM2.5
โดย รงชัย ขนานแก้ว
- 10** อิทธิพลของโครงการรับผิดชอบทางสังคมของภาคเอกชนต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเลของชุมชน กรณีศึกษา โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเล
โดย สรัญญา เตรรัตน์ และธีระ สีนเดชารักษ์
- 26** การศึกษากรอบคิดของนิสิตครูชั้นปีที่ 1 ในหลักสูตรการผลิตครูคู่ขนาน
โดย วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง เอกพล โพธิ์จันทร์ สุรางคนา ตีบปาละ และวรรณนากร พรประเสริฐ
- 42** ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายวิชาการ คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
โดย สุดารัตน์ ภูพงษ์ ทิฆัมพร ทิพย์รองพล นงนุช หุเขียว และรงชัย สุธีรศักดิ์
- 58** ประเด็นทางวัฒนธรรมที่ต้องพิจารณาในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ: แนวทางปฏิบัติสำหรับนักวิจัยใหม่
โดย จำเริญ จวงตระกูล ลัดดาวัลย์ สำราญ ภคมน โทคะธีรกุล และสุริย์พร สลับสี
- 81** การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา
โดย เกศแก้ว คงคล้าย และนิชพล คงพันธ์
- 92** ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19: รัฐ อารมณ์ และการสร้างความรู้สึกของการปรากฏอยู่ร่วมกัน
โดย วิลาสินี พนานครทรัพย์
- 114** บทบาทวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในสภาวะภัยพิบัติกรณีโรคโควิด-19
โดย ปิ่นหทัย หนูนวล
- 135** ต้นทุนฐานกิจกรรมเกณฑ์เวลาในทางปฏิบัติ: การให้บริการกายภาพบำบัด
โดย วรรณิ เตโชโยธิน และธินกรสิตา เศรษฐาพรนันท์

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา

Designing Thai literature learning in a multicultural of Thai language teachers at the secondary education level

เกศแก้ว คงคล้าย¹ และนัชพล คงพันธ์²

Katekaw Kongklay, Natchaphon kongpan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buddhachinaraj Buddhist College

E: mail: natchaphon951@gmail.com²

Date Received : 13 February 2024 Date Revised : 12 September 2024

Date Accepted : 26 September 2024 Date Published online : 27 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครูภาษาไทยจำนวน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากครูภาษาไทยทั้ง 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ จำนวนภาคละ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended question) มีค่าความเชื่อมั่น .83

ผลการวิจัย พบว่าวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภาษาไทยมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังนี้ 1) ภาคเหนือ ใช้วิธีการทัศนศึกษาและใช้สื่อเทคโนโลยี 2) ภาคกลาง ใช้วิธีการทัศนศึกษา และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีการทัศนศึกษา 4) ภาคตะวันออก จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและใช้สื่อเทคโนโลยี 5) ภาคตะวันตก จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 6) ภาคใต้ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและวิธีการทัศนศึกษา โดยสามารถจำแนกวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) การทัศนศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี และ 5) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมให้แก่ครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนและสังคม

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้ วรรณคดีไทย พหุวัฒนธรรม ครูภาษาไทย

Abstract

The research objectives were to survey the design of Thai literature learning in a multicultural of Thai language teachers at the secondary education level. The method of this research was in-depth interviews with 30 Thai language teachers chosen by cluster random sampling from Thai language teachers in 6 regions: Northern, Central, Northeastern, Eastern, Western, and Southern, amounting to 5 teachers per region. In this research study, the tool that were used to collect data were the in-depth interview, which is an open-ended question, has a reliability of .83.

The results of the research found that methods for designing learning activities for Thai language teachers are different according to the context of each area, as follows: 1) The Northern region uses field trips and technology media, 2) The Central region uses field trips and integrated learning, 3) The Northeastern region uses the field trip method, 4) The Eastern region organizes problem-based learning and uses technological media, 5) The Western region organizes problem-based learning and cooperative learning, and 6) The Southern region organizes learning cooperative and field trip methods. The methods for designing learning activities can be classified into 5 groups: 1) problem-based learning management, 2) field trips, 3) collaborative learning management, 4) learning management using technological media, and 5) blended learning management. The results of this research will serve as guidelines for multicultural Thai literature learning for teaching multicultural Thai literature to Thai language teachers at the secondary school level in order to meet the cultural diversity of students and society.

Keywords: Learning, Thai literature, Multicultural, Thai Language Teachers.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) พบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาพำนักในประเทศไทยจำนวน 1,302,137 เฉลี่ย 9.9 คนต่อวัน ส่งผลให้สังคมไทยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษา ศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จากชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทย จากเหตุผลดังกล่าว ภาคการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและได้เรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ตลอดจน

สร้างทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม (อรรณณ อุตมสุข, 2564) และสร้างความปรองดองในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างผาสุก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรม Geneva (2010) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย 1) การพัฒนาองค์ความรู้และวัฒนธรรมของชาติ โดยการถ่ายทอดความรู้เชิงประวัติศาสตร์ให้ผู้เรียน ได้เข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรม 2) การพัฒนาคนโดยการสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในตัวตนในการเปิดรับและสร้างปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของสังคมอื่น 3) การสร้างทัศนคติและค่านิยมโดยการปลูกฝังความเคารพให้เกียรติในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ตระหนักถึงการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม

วรรณคดีไทยเป็นหนึ่งในสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความงามของภาษาและศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนได้เรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อ และค่านิยมที่ปรากฏในวรรณคดีเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน เมื่อพิจารณาเนื้อหาวรรณคดีไทยที่ปรากฏในบทเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า วรรณคดีส่วนใหญ่มีเรื่องราวที่สะท้อนความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณี ผู้สอนจึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้วรรณคดีไทย (แสนรัก บัวทอง, 2559)

ผลการสำรวจปัญหาการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรมของครูภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาแต่ละภาคของประเทศไทยพบปัญหาที่สามารถจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนไม่สามารถตีความบทประพันธ์ที่เป็นร้อยกรองได้เนื่องจากคำศัพท์ที่ปรากฏในบทประพันธ์บางคำเป็นศัพท์โบราณ ยากต่อความเข้าใจของผู้เรียน และผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถสรุปความจากเนื้อเรื่องวรรณคดีที่อ่านได้เพราะวรรณคดีบางเรื่องมีเรื่องราวยาวที่ซับซ้อนและมีเนื้อหาจำนวนมาก 2) ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมองว่าวรรณคดีเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อนไกลตัว จึงส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ และผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้วรรณคดี จึงทำให้ผู้เรียนไม่มีความตั้งใจในการเรียนรู้ 3) ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน พบว่า ผู้สอนไม่สามารถออกแบบกิจกรรมเพื่อตอบโจทย์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านระยะเวลา ข้อจำกัดด้านสถานที่ และด้านความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ด้านความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงพหุวัฒนธรรม พบว่าหลายโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมสูงแต่ผู้สอนขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่จะนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จากปัญหาข้างต้นเป็นโจทย์สำคัญของผู้สอนที่ต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ศรินธร แก่นวงศ์, 2566, 5 มกราคม, สัมภาษณ์; พิษญา ชันเพชร, 2566, 15 มีนาคม, สัมภาษณ์; กรรณิกา หมู่ตระกูลเจริญ, 2566, 5 มกราคม, สัมภาษณ์; จันทิมา สรรเสริญ, 2566, 11 มกราคม, สัมภาษณ์; ปวรรัตน์ อยู่ชัยนที, 2566, 12 มกราคม, สัมภาษณ์; ชีรวิทย์ พรหมพัชรพล, 2566, 13 มกราคม, สัมภาษณ์)

เมื่อพิจารณาปัญหาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมและผลจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเพื่อ

ทราบแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยของผู้สอนรายวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาแต่ละภูมิภาค และนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยเปรียบเทียบก่อนเรียนกับหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากครูภาษาไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ จำนวนภาคละ 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended question) โดยแบ่งประเด็นในการสอบถามออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโรงเรียน ผู้เรียน และเนื้อหาวิชา 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรม และ 3) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) มีค่า 1.00 ทุกข้อ และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ มีค่า .82 และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการออกแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย และดำเนินการติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มเป้าหมายและผู้วิจัย

2. ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูล แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้ผู้วิจัยต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Meet และการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลด้วยวิธีการทบทวนเอกสารและการเก็บบันทึกข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์และเอกสารประกอบการวิจัย จากนั้นสรุปผลการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัยด้วยข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ภาคเหนือ พบว่า โรงเรียนที่ครูภาษาไทยจัดการเรียนการสอนนั้นใช้ภาษาถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสาร เน้นกิจกรรมกลุ่มโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาวรรณคดีท้องถิ่นของภาคเหนือเพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนการนำความรู้เรื่องหลักภาษามาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาถิ่นกับภาษาไทยภาคกลาง เขาจะเห็นความแตกต่างและรู้จักคำศัพท์บางคำที่เป็นภาษาถิ่นที่ปรากฏในวรรณคดี อีกทั้งมีสถานที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีโดยตรง ตลอดจนพบความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นไปอย่างหลากหลาย และสามารถสอดแทรกความเป็นพหุวัฒนธรรมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างลงตัว สะท้อนได้จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคเหนือคนที่ 1 ได้กล่าวว่า “วรรณคดีบางเรื่องก็สอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมสมัยอดีตที่เมื่อเทียบกับบริบทในปัจจุบันมันเปลี่ยนไปมากแล้ว เช่น เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง คำนมัสการคุณานุคุณ มงคลสูตรคำฉันท์ เราเลยให้เขาเลือกประเด็นปัญหามาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อและค่านิยมนั้น ๆ ระหว่างอดีตกับปัจจุบันว่ามีข้อดี ข้อจำกัดการเปลี่ยนแปลง และการขับเคลื่อนความคิดของผู้คนในสังคมอย่างไร หรือบางเรื่องที่สามารถพาไปศึกษาในสถานที่จริงได้ เราก็พาไป เช่น ทุกข์ของชาวนาในบทกวี เราก็พานักเรียนไปดูการทำนา พูดคุยกับชาวนาจริง ๆ เลย เขาจะเห็นภาพว่าของจริงเป็นอย่างไร ซึ่งเด็กบางคนก็มาจากในเมือง เขาก็เพิ่งเคยเห็นไร่นาครั้งแรก ในขณะที่เด็กบางคนที่อยู่นอกเมืองหรือครอบครัวทำเกษตรกรรมอยู่แล้ว”

1.2 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคเหนือคนที่ 3 ได้กล่าวว่า “เราเห็นประโยชน์ของเทคโนโลยีในสมัยนี้ที่เด็กเองก็เข้าถึงได้ง่ายและบางครั้งเขารู้มากกว่าเราด้วยซ้ำ เราเลยใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลัก โดยเฉพาะกับเรื่องที่นักเรียนมองว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อและไกลตัวสำหรับพวกเขา อย่างวรรณคดี เราก็ออกแบบเป็นกิจกรรมกลุ่มให้เขาแข่งขันกัน บางครั้งก็ใช้เว็บไซต์ Blooket หรือ Quizlet โดยการระบุดำถามเกี่ยวกับเรื่องที่สอนให้นักเรียนเขาเข้าไปเลือกตัวละครที่ชอบและแข่งขันกัน หรือในบาง

คาบก็ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานคือมีทั้งออนไลน์และออนไลนในช่วงแพร่ระบาดของโควิด 19 เพื่อสลับให้นักเรียนได้ไปเรียนรู้ด้วยตนเองและมาพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหา ในการเรียนรู้”

1.3 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคเหนือคนที่ 5 ได้กล่าวว่า “ในวิชาเลือกเสรีที่เป็นวิชาวรรณคดีวิเคราะห์ เราก็ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเลือกวรรณคดีท้องถิ่นของภาคเหนือมา แล้วมาร่วมกันวิเคราะห์ถึงจุดเด่นของวรรณคดีท้องถิ่นภาคเหนือ หรือวรรณคดีบางเรื่องปรากฏภาษาถิ่นหรือที่เรียกว่าคำเมืองก็ให้นักเรียนนำคำเหล่านั้นมาวิเคราะห์เสียงพยัญชนะและความหมายเพื่อเทียบกับคำภาษาไทยภาคกลาง เขาจะเห็นความแตกต่างและรู้จักคำศัพท์บางคำที่เป็นภาษาถิ่นที่ปรากฏในวรรณคดีด้วย”

2. ภาคกลาง พบว่า เป็นภูมิภาคที่มีสถานที่ปรากฏในวรรณคดีมากที่สุดและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากที่สุด จึงทำให้ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้วิธีการพาผู้เรียนไปศึกษาจากสถานที่จริงและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย สะท้อนได้จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคกลางคนที่ 1 ได้กล่าวไว้ว่า “วรรณคดีบางเรื่อง อย่างเช่นขุนช้างขุนแผนมันเกิดขึ้นในสถานที่จริงในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่แล้ว เราก็พาเด็กไปตามรอยและสอดแทรกกิจกรรมที่เป็นภารกิจให้พวกเขาไปค้นหาคำตอบเกี่ยวกับสถานที่ วัฒนธรรม และค่านิยมที่ปรากฏในยุคนั้น”

2.2 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคกลางคนที่ 2 ได้กล่าวว่า “มีหลายสถานที่ในกรุงเทพฯ ที่มีตำนานและความเป็นมาที่สอดคล้องกับวรรณคดีและวรรณกรรมไทย เราจึงมีโอกาสดำเนินพานักเรียนมาศึกษาบ่อยครั้ง อย่างวัดสร้อยทองที่ตั้งอยู่บริเวณเขตบางซื่อ ซึ่งเป็นที่มาของตำนานบางซื่อบางซื่อน ก็ให้เขามาศึกษาในสถานที่จริงและให้เขานำไปต่อยอดและผสมผสานความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างสรรค์เป็นงานเขียนประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการเขียนบทละครเพื่อนำมาแสดงกันในชั้นเรียน”

2.3 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคกลางคนที่ 5 ได้กล่าวว่า “ที่อ่างทองมีเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ปรากฏมากมายจึงทำให้มีสถานที่ที่ไปเกี่ยวข้องกับวรรณคดีหลายเรื่อง แม้จะไม่ได้ปรากฏในเรื่องโดยตรงแต่เราก็พานักเรียนไปศึกษา อย่างเช่นเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ก่อนที่สมเด็จพระนเรศวรจะกรีธาทัพไปกระทำยุทธหัตถีที่ดอนเจดีย์ พระองค์ท่านก็ยกทัพมาตั้งทัพที่ค่ายป่าโมก ซึ่งตั้งอยู่บริเวณอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทองในปัจจุบัน เราก็พานักเรียนไปตามรอยเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เหล่านี้ และพาเขาไปสังเกตว่าในปัจจุบันสถานที่ตรงนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งในแง่ของสังคม ผู้คน และวัฒนธรรม จากนั้นให้เขานำมาเชื่อมโยงบทเรียนจากการไปศึกษาสถานที่จริงด้วยวิธีการใช้สื่อออนไลน์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและวัยของผู้เรียน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันเข้าด้วยกัน”

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เป็นภูมิภาคที่ได้รับอิทธิพลทางพหุวัฒนธรรมจากประเทศที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ จึงทำให้ครูภาษาไทยสามารถนำถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมดังกล่าวมาปรับใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สะท้อนได้จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือคนที่ 1 ได้กล่าวว่า “เด็ก ๆ ในจังหวัดสุรินทร์บางพื้นที่สื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่น (เขมร) นอกจากภาษาเขมรแล้วยังมีภาษาลาว และภาษาส่วย

เราจึงนำความรู้ที่เด็ก ๆ มีอยู่แล้วมาแลกเปลี่ยนกันในวิชาเลือกวรรณคดีท้องถิ่น ตลอดจนเชื่อมโยงประวัติศาสตร์และของดีประจำจังหวัดไว้ในบทเรียนให้พวกเขาได้ไปศึกษาในสถานที่จริง เช่น ไปดูหมู่บ้านผ้าไหมว่าเขาทำกันอย่างไร ใช้ลวดลายแบบไหน และต่างกับลวดลายของภาคอื่น ๆ อย่างไร นอกจากนี้เราก็นำกิจกรรมอื่น ๆ ลงไปในการจัดการเรียนรู้ด้วย เช่น ใช้สื่อนวัตกรรมและเกมในการสรุปการเรียนรู้”

3.2 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือคนที่ 4 ได้กล่าวว่า “ในจังหวัดบุรีรัมย์มีสถานที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว เราเลยเลือกสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้แต่งวรรณคดีบ้าง เพื่อให้นักเรียนได้ไปรู้จักกับกวี เพราะการจะเข้าใจวรรณคดีแต่ละเรื่อง เราต้องเข้าใจภูมิหลังของผู้แต่งว่าเขาใช้ชีวิตความเป็นอยู่และมีความคิดอย่างไร เช่น พาไปดูวงเวียนอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 และเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชประวัติของพระองค์ ตลอดจนผลงานการพระราชนิพนธ์วรรณคดีเรื่องสำคัญอย่างรวมเกียรติ ส่วนสถานที่อื่น ๆ เราก็แบ่งกลุ่มให้พวกเขาไปศึกษากันเองแล้วมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน”

4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เป็นภูมิภาคที่มีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์เพราะจังหวัดส่วนใหญ่อยู่ติดกับทะเล จึงทำให้ครูภาษาไทยสามารถนำจุดเด่นดังกล่าวมาประยุกต์กับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบูรณาการการเรียนรู้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว สะท้อนได้จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือคนที่ 1 ได้กล่าวว่า “ผมจะเน้นการเล่าเรื่องโดยใช้ตัวการ์ตูนจากเกม Among Us เพื่อให้วรรณคดีเป็นเรื่องที่น่าสนใจและเหมาะกับวัยของนักเรียน โดยพยายามดึงคาแรกเตอร์ของตัวละครและใส่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมลงไป บางครั้งก็ผลิตสื่อทั้งทำมือและนวัตกรรมที่เป็นเทคโนโลยีมาใช้สอน หรือวรรณคดีบางเรื่องที่ใช้ฉันทลักษณ์ในการแต่งเฉพาะตัว เราก็เอาฉันทลักษณ์นั้นมา让他ช่วยกันแต่งด้วยเนื้อหาใหม่ ๆ หรือมอบหมายโจทย์โดยแบ่งกลุ่มให้พวกเขา เช่น เรื่องกาพย์เห่เรือ ของเจ้าฟ้ากุ้ง เราก็ให้นักเรียนเอาฉันทลักษณ์ของบทเห่ มาแต่งเชิญชวนให้ผู้คนมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี”

4.2 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือคนที่ 3 ได้กล่าวว่า “ที่ระยองเป็นพื้นที่ของสุนทรภู่ ทุกคนทราบดีอยู่แล้ว ดังนั้นเราจึงพานักเรียนไปตามรอยวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ของสุนทรภู่ แต่สิ่งที่สำคัญที่เราเพิ่มลงไปในการเรียนรู้ให้นักเรียนคือการกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้พวกเขาตั้งคำถามกับการเรียนรู้ เช่น ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณคดีใดที่นักเรียนรู้สึกไม่เห็นด้วย และปัจจุบันค่านิยมนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร นอกจากวรรณคดีของสุนทรภู่แล้ว เรายังเลือกวรรณคดีทางศาสนาให้นักเรียนเปรียบเทียบคำสอนหรือข้อคิดที่มีความคล้ายคลึงกับศาสนาอื่นเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงแนวคิดของแต่ละศาสนา เช่น มหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดก”

4.3 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือคนที่ 4 ได้กล่าวว่า “ที่โรงเรียนเราเข้าร่วมโครงการ Start D จึงส่งเสริมเรื่องการสร้างสรรค์นวัตกรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเราจึงได้นำโครงการนี้มาประยุกต์ใช้โดยให้ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาของวรรณคดีแต่ละเรื่องไปให้นักเรียนวิเคราะห์แล้วสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรม โดยเรามีไอเดียตัวอย่างนวัตกรรมที่เราสร้างเองเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเพื่อที่เขาจะได้้นำแนวคิดไปต่อยอดเป็นชิ้นงานของตัวเอง เราก็จะให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ของเขา หรือใน

บางคาบเรียน เนื่องจากเรามีห้องเรียนออนไลน์ที่เอาไว้ติดต่อสื่อสารตลอดจนส่งงานกันในวันอยู่แล้ว เราเลยใช้ประโยชน์จากตรงนั้นในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อลดเวลาในชั้นเรียนและให้เขาได้ไปเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อออนไลน์ที่เราจัดทำไว้ให้”

5. ภาคตะวันตก พบว่า เป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่ติดกับประเทศพม่าจึงทำให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและพื้นที่ทางธรรมชาติจำนวนมากครูภาษาไทยจึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำเอาความเป็นพหุวัฒนธรรมมาสอดแทรกในการเรียนรู้วรรณคดีไทย สะท้อนได้จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคตะวันตกคนที่ 1 ได้กล่าวว่า “ในจังหวัดสระแก้ว เด็กหลายคนพูดภาษาพม่าได้และรู้ประวัติศาสตร์พม่า เราเลยเลืกรวรรณคดีที่กล่าวถึงการสู้รบระหว่างพม่ากับไทยมาให้นักเรียนร่วมแลกเปลี่ยนกันในวิชาเลือกวรรณคดีศึกษา โดยกำหนดประเด็นปัญหาให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำไปค้นคว้าเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างไทยกับพม่าและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในปัจจุบัน จากนั้นนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน”

5.2 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคตะวันตกคนที่ 3 ได้กล่าวว่า “วรรณคดีหลายเรื่องที่เป็นการเดินทางผ่านพื้นที่ต่าง ๆ เช่น นิราศเรื่องต่าง ๆ เราก็นำลักษณะคำประพันธ์มาปรับใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนนำมาแต่งเป็นเรื่องราวใหม่โดยอิงจากสถานที่ในจังหวัดเรา โดยการพาเขาไปท่องเที่ยวในสถานที่ทางธรรมชาติต่าง ๆ ของจังหวัดให้เขาเกิดแรงบันดาลใจ ซึ่งนอกจากเขาจะได้เรียนรู้เนื้อหาทางวรรณคดีและการใช้ภาษาแล้ว ยังได้ไปเรียนรู้สังคมและผู้คนในสถานที่ที่เราพาไป”

6. ภาคใต้ พบว่า เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายที่เด่นชัดทั้งด้านวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา จึงทำให้ครูภาษาไทยในพื้นที่ดังกล่าวนำความหลากหลายข้างต้นไปเป็นแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สะท้อนได้จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

6.1 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคใต้คนที่ 1 ได้กล่าวว่า “เด็กที่นี่เกือบร้อยละแปดสิบพูดภาษาใต้ เราจึงเลืกรวรรณคดีที่ปรากฏภาษาใต้ให้พวกเขาแบ่งกลุ่มไปศึกษาที่มาและความหมายของคำ เด็กเขาก็จะได้เรียนรู้จากการไปค้นหาด้วยตนเอง แล้วเราก็อธิบายสรุปมาสู่ทฤษฎีและตัวบทวรรณคดีให้”

6.2 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคใต้คนที่ 4 ได้กล่าวว่า “วรรณคดีและวรรณกรรมของภาคใต้ มีหลายเรื่องที่เราพานักเรียนไปดูสถานที่จริง อย่างเช่นนิทานพื้นบ้านเรื่องเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เราก็พาไปดู ซึ่งที่นี่ก็เด่นชัดอยู่แล้วว่าเป็นศาลเจ้าของชาวจีน นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้ตำนานที่ปรากฏในบทเรียน พวกเขาก็ยังได้ไปสัมผัสกับวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยในบ้านเรา และได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อหลาย ๆ อย่างที่คนในระแวกนั้นถ่ายทอดให้ฟัง ซึ่งมันทำให้เขาได้เปิดมุมมองมากกว่าการฟังเราสอนคนเดียวในห้องเรียน”

6.3 ครูภาษาไทย โรงเรียนรัฐบาลภาคใต้คนที่ 5 ได้กล่าวว่า “นักเรียนที่นี่จะมีทั้งคนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม เราเลยนำความหลากหลายตรงนี้มา让他แลกเปลี่ยนกันภายใต้เงื่อนไขที่ต้องไม่เกิดความแตกแยก เพราะศาสนาเป็นเรื่องที่ค่อนข้างเปราะบาง ดังนั้นเราจึงต้องกำหนดประเด็น

ในการแลกเปลี่ยนที่ชัดเจน โดยเลือกวรรณคดีที่ปรากฏคำสอนของศาสนา เช่น ไตรภูมิพระร่วง จากนั้นเราก็กำหนดประเด็นให้เขาไปสืบค้นและนำมาแลกเปลี่ยนกัน”

เมื่อพิจารณาวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพของครูผู้สอนแต่ละบุคคล ทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนศึกษาจากสถานที่จริง 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 5) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การอภิปรายผลการวิจัย

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาสามารถจัดกลุ่มในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนศึกษาจากสถานที่จริง 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 5) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้สอนแต่ละบุคคลมีวิธีการเลือกหัวข้อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละวิธีการแตกต่างกันออกไปโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะพบในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีที่มีประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมด้านศาสนา ความเชื่อ และค่านิยมเป็นส่วนมาก และระดับชั้นที่ผู้สอนเลือกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพราะต้องอาศัยกระบวนการวิเคราะห์เชิงลึกและอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนในการวิเคราะห์

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพศาล สุวรรณน้อย (2559) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ว่า ปัญหาที่ผู้สอนกำหนดควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเพื่อฝึกกระบวนการคิดให้นักเรียนได้แก้ปัญหาและวิเคราะห์บริบทต่าง ๆ ตลอดจนตกผลึกความคิดที่ได้จากการแก้ปัญหาเพื่อนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และสร้างสรรค์เป็นผลงานต่อไป ในขณะเดียวกันพบวิธีการที่ครูผู้สอนใช้มากที่สุด คือการให้ผู้เรียนศึกษาจากสถานที่จริง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจเรื่องที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้สังคมและพหุวัฒนธรรมที่ปรากฏในสถานที่ดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ได้มากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการสอนโดยการไปทัศนศึกษาไว้ว่า วิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงและเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในห้องเรียนและความเป็นจริงเข้าด้วยกัน และเสริมสร้างการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตลอดจนได้ฝึกทักษะการประสานงาน การทำงานเป็นกลุ่ม และการแสวงหาความรู้ เป็นต้น ในขณะทีวิธีการหนึ่งที่ผู้สอนใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2546) ที่กล่าวถึงการจัดกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า เป็นการสร้างความเข้าใจตนเองและผู้อื่นของผู้เรียน อีกทั้งเป็นการฝึกฝนการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคล

แสดงออกมา กิจกรรมกลุ่มจึงเป็นภาพสะท้อน แต่ละบุคคลไปพร้อม ๆ กัน ขณะเดียวกันการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งเป็นวิธีการที่ตอบโจทย์กับบริบทของสังคมในยุคปัจจุบัน ตลอดจนสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สอดคล้องกับแนวคิดของ อิชฎาภรณ์ นิยมวงศ์ และธัญญพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์ (2561) ที่กล่าวถึงข้อดีของนวัตกรรมการศึกษาไว้ว่า นอกจากจะเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ยังช่วยพัฒนาการศึกษาให้แก่ผู้เรียน และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้สอนต้องมีความคิดสร้างสรรค์และศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังมีผู้สอนบางภูมิภาคที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งมีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ เนติมา บุรพาศิริวัฒน์ (2565) กล่าวว่า ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและสามารถเรียนรู้บทเรียนได้อย่างหลากหลาย ทั้งยังเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดริสโคล (Driscoll, 2002) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้บทเรียนไปในทิศทางเดียวกันโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ สร้างความท้าทายในการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี

แม้ว่าวิธีการออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมของครูภาษาไทยแต่ละภูมิภาคที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นจะสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังที่จัดกลุ่มไว้ข้างต้น แต่เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ในการจัดการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนส่วนมากใช้วิธีการจัดการเรียนรู้มากกว่า 1 วิธีการ โดยการผสมผสานรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการ เทคนิค และสื่อการเรียนรู้เข้าด้วยกัน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างหลากหลาย ตอบโจทย์ความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ อภินิหาร สถิตย์ภาศกุล (2561) ที่ได้กล่าวถึงหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่าเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว ผู้เรียนจะเกิดผลลัพธ์อย่างไรบ้าง ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยหลากหลายวิธีการเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยด้านข้อจำกัดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภาษาไทยสะท้อนให้เห็นว่าแต่ละโรงเรียนควรปรับลดภาระงานและเปิดโอกาสให้ครูได้มีทางเลือกในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพและเหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมของถิ่นพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่

2. ครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาสามารถนำผลการวิจัยมาออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยเชิงพหุวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในโรงเรียนและตัวผู้เรียน

3. นักวิชาการศึกษา นักวิจัย และครูผู้สอนรายวิชาอื่น ๆ สามารถนำแนวคิดการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพหุวัฒนธรรมไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้รายวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้และความพร้อมสู่การเป็นบุคลากรที่ขับเคลื่อนสังคมพหุวัฒนธรรมให้แก่ประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง/References

- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนติมา บุรพาศิริวัฒน์. (2565). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กลยุทธ์เกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนโดยใช้ทีมเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาเกาหลีของนิสิตวิชาเอกเกาหลีศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*. 33(3), 39-52.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2559). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL)*. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเรียนการสอน สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นจาก <http://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย*. สืบค้นจาก http://ittdashboard.nso.go.th/preview.php?id_project=84.
- แสนรัก บัวทอง. (2559). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเพลงพื้นบ้าน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อภิสิทธิ์พร สถิตย์ภาคกุล. (2561). การออกแบบการเรียนการสอน : ทักษะเพื่อความสำเร็จของครู. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 10, 107-115.
- อรรณณ อุดมสุข. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง กาพย์พระไชยสุริยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- อิษฏาภรณ์ นิยมวงศ์ และธัญพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์. (2561). นวัตกรรมการสอนของนิสิตครูกับเทคโนโลยีสารสนเทศใน Thailand 4.0. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. (6)1, 76-83.
- Driscoll, J. (2002). The potential of reflective practice to develop individual orthopaedic nursepractitioners and their practice. *Journal of Orthopaedic Nursing*. 5, 95-103.
- Geneva, G. (2010). *Culturally responsive teaching*. Retrieved from https://books.google.co.th/books?id=rYspC7C-zowC&printsec=frontcover&hl=th&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.